

TẬP LÀM VĂN

LUYỆN TẬP PHÁT TRIỂN CÂU CHUYỆN

I – MỤC ĐÍCH YÊU CẦU

Dựa vào trích đoạn kịch *Yết Kiêu* và gợi ý trong SGK, biết kể một câu chuyện theo trình tự không gian.

II – ĐỒ DÙNG DẠY – HỌC

– Tranh minh hoạ trích đoạn b của vở kịch *Yết Kiêu* trong SGK + Tranh Yết Kiêu lặn dưới sông, đang dùng dùi sắt chọc thủng thuyền giặc Nguyên (nếu có).

– Bảng phụ viết cấu trúc 3 đoạn của bài kể chuyện *Yết Kiêu* theo trình tự không gian (BT2, tr.93, SGK) + một vài tờ phiếu khổ to viết nội dung trên để khoảng trống cho một số HS làm bài dán trên bảng lớp.

– Một tờ phiếu ghi ví dụ về cách chuyển một lời thoại trong văn bản kịch thành lời kể (xem ở dưới – BT2).

III – CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

A – KIỂM TRA BÀI CŨ

– GV kiểm tra 2 HS làm lại BT1, 2 (tiết TLV tuần 8, tr.84, SGK) :

+ Một HS kể chuyện *Ở Vương quốc Tương Lai* theo trình tự thời gian.

+ Một HS kể câu chuyện trên theo trình tự không gian.

– GV nhắc lại sự khác nhau giữa hai cách kể chuyện (về trình tự sắp xếp các sự việc, về những từ ngữ nối hai đoạn).

B – DẠY BÀI MỚI

1. Giới thiệu bài : GV cho HS quan sát tranh Yết Kiêu đục thuyền giặc, giới thiệu qua về Yết Kiêu (theo chú thích trong SGK), và giặc Nguyên (một triều đại phong kiến Trung Hoa đã ba lần đem quân sang xâm lược nước ta vào thời nhà Trần). Nói thêm : Câu chuyện về tài trí và lòng dũng cảm của Yết Kiêu đã được biên soạn thành một vở kịch diễn trên sân khấu.

GV : Tiết học hôm nay sẽ giúp các em tiếp tục luyện tập phát triển câu chuyện theo trình tự không gian từ trích đoạn kịch *Yết Kiêu*. Với bài học này, các em sẽ thấy : các sự việc không nhất thiết phải kể theo trình tự thời gian, trình tự thời gian có thể bị đảo lộn mà câu chuyện vẫn hợp lí, hấp dẫn.

2. Hướng dẫn HS làm bài tập

Bài tập 1 (HS đọc và tìm hiểu nội dung văn bản kịch)

– Hai HS nối tiếp nhau đọc văn bản kịch hoặc 4 HS đọc theo kiểu phân vai (Yết Kiêu, người cha, vua Trần, người dẫn chuyện đọc lời dẫn và phần chú thích.)

– GV đọc diễn cảm. (Chú ý : Giọng Yết Kiêu khảng khái, rắn rỏi. Giọng người cha : hiền từ, động viên. Giọng nhà vua : đồng dạc, khoan thai).

– GV hỏi :

+ *Cảnh 1 có những nhân vật nào ?* (Người cha và Yết Kiêu)

+ *Cảnh 2 có những nhân vật nào ?* (Nhà vua và Yết Kiêu)

+ *Yết Kiêu là người như thế nào ?* (Căm thù bọn giặc xâm lược, quyết chí diệt giặc)

+ *Cha Yết Kiêu là người như thế nào ?* (Yêu nước, tuổi già, cô đơn, bị tàn tật vẫn động viên con đi đánh giặc.)

+ *Những sự việc trong hai cảnh của vở kịch được diễn ra theo trình tự nào ?* (Theo trình tự thời gian : Sự việc giặc Nguyên xâm lược nước ta, Yết Kiêu xin cha lên đường đánh giặc diễn ra trước, sau đó mới đến cảnh Yết Kiêu đến kinh đô Thăng Long yết kiến vua Trần Nhân Tông.)

Bài tập 2 (Kể lại câu chuyện *Yết Kiêu* theo gợi ý trong SGK).

– Tìm hiểu yêu cầu của bài

+ HS đọc yêu cầu của BT2.

+ GV mở bảng phụ đã viết tiêu đề 3 đoạn trên bảng lớp, nêu câu hỏi : *Câu chuyện "Yết Kiêu" kể như gợi ý trong SGK là kể theo trình tự nào ?* (Theo trình tự không gian : sự việc diễn ra ở kinh đô Thăng Long xảy ra sau lại được kể trước sự việc diễn ra ở quê hương Yết Kiêu.) → GV nhấn mạnh : Chúng ta sẽ xem bạn nào biết kể câu chuyện theo trình tự thời gian đảo lộn.

+ GV nhắc HS lưu ý : Những câu đối thoại quan trọng có thể giữ nguyên văn, dưới dạng lời dẫn trực tiếp, đặt trong dấu ngoặc kép, sau dấu hai chấm. VD : Khi Yết Kiêu chỉ xin vua một chiếc dùi sắt, nhà vua rất ngạc nhiên, câu trả lời của Yết Kiêu có thể giữ nguyên : *Để thần dùi thủng chiến thuyền của giặc vì thần có thể lặn hàng giờ dưới nước.*

+ Một HS giỏi làm mẫu, chuyển thể một lời thoại từ ngôn ngữ kịch sang lời kể. GV nhận xét, dán tờ phiếu ghi 1 mẫu chuyển thể lên bảng. VD, lời thoại mở đầu cảnh 2 có thể chuyển thể như sau :

Văn bản kịch

– Nhà vua : *Trẫm cho nhà người nhận lấy một loại binh khí.*

Chuyển thành lời kể

– Cách 1 (có lời dẫn gián tiếp) : *Thấy Yết Kiêu xin đi đánh giặc, nhà vua rất mừng, bảo chàng nhận một loại binh khí mà chàng ưa thích.*

– Cách 2 (có lời dẫn trực tiếp) : *Nhà vua rất hài lòng trước quyết tâm diệt giặc của Yết Kiêu, bèn bảo : "Trẫm cho nhà người nhận lấy một loại binh khí".*

– Những lưu ý về cách kể :

+ Để chuyển thể trích đoạn kịch trên thành câu chuyện hấp dẫn, cần hình dung thêm động tác, cử chỉ, nét mặt, thái độ của các nhân vật. Ví dụ : Yết Kiêu lễ phép và thương cha như thế nào ? Người cha buồn vì hoàn cảnh gia đình khó khăn nhưng vẫn khuyên con ra đi. Nhà vua nói đồng ý nhưng giản dị, gần gũi. Yết Kiêu kính trọng quỳ tâu trước vua, giọng tha thiết, tự tin.

+ Không quên 2 câu mở đầu giới thiệu 2 cảnh của vở kịch (*Giặc Nguyên xâm lược nước Đại Việt ta. Yết Kiêu nói chuyện với cha. / Yết Kiêu đến kinh đô Thăng Long yết kiến vua Trần Nhân Tông*). Có thể dùng tên ấy làm câu mở đầu đoạn kể.

+ Từ đoạn văn trước đến đoạn sau cần có câu chuyển tiếp để liên kết đoạn.

– HS thực hành KC (kể cá nhân hoặc theo cặp). GV hướng dẫn một vài HS.

– HS thi KC trước lớp. Cả lớp và GV nhận xét, bình chọn bạn kể đúng yêu cầu, hấp dẫn nhất. VD :

Đoạn 1 Năm ấy, giặc Nguyên xâm lược nước Đại Việt ta. Chúng làm nhiều điều bạo ngược khiến lòng dân vô cùng oán hận.

Đoạn 2 Chàng trai Yết Kiêu làm nghề đánh cá, nổi tiếng về tài bơi lặn, rất căm thù giặc, quyết chí lên kinh đô Thăng Long yết kiến vua Trần Nhân Tông, xin nhà vua cho đi đánh giặc. Nhà vua rất mừng, bảo chàng nhận một loại binh khí mà chàng ưa thích. Yết Kiêu chỉ xin vua một chiếc dùi sắt. Nhà vua ngạc nhiên không hiểu chàng xin dùi để làm gì. Chàng bèn tâu : "Để thần dùi thủng chiến thuyền của giặc vì thần có thể lặn hàng giờ dưới nước". Nhà vua khâm phục chàng trai có tài năng phi thường, hỏi ai là người dạy chàng. Chàng kính cẩn tâu đó là cha, ông chàng. Vua lại gặng hỏi ai dạy ông chàng. Chàng đáp : "Vì căm thù giặc và noi gương người xưa mà ông của thần tự học lấy".

Đoạn 3 – (Cách 1) : Trong khi Yết Kiêu yết kiến vua Trần Nhân Tông, cha chàng ở quê nhà một mình vô vớ. Ông nhớ lại buổi chia tay. Yết Kiêu bịn rịn, thương cha tàn tật, giờ sẽ sống cô đơn một mình. Ông rất buồn vì sắp phải xa con. Nhưng nước mắt thì nhà tan, ông vẫn khuyên con vì nước ra đi. Nay ông đang ngày đêm ngóng đợi chàng lập công, trở về.

– (Cách 2) : Cùng lúc ấy, cách rất xa kinh thành, có một người cha đang bùi ngùi nhớ con. Ông nhớ từng câu nói của người con hiếu thảo trước lúc lên đường tòng quân. Thấy cha buồn vì bản thân tàn tật, vợ mất sớm, con lại sắp đi xa, người con nghẹn ngào : "Cha ơi, nước mắt thì nhà tan...". Cố kìm những giọt nước mắt đang chực trào ra, ông ôn tồn vỗ về : "Việc đánh giặc, con cứ đi đi. Đừng lo cho cha". Người cha ấy là thân phụ Yết Kiêu, đang từng ngày ngóng trông con chiến thắng trở về.

3. Củng cố, dặn dò

- GV nhận xét tiết học, khen ngợi những HS kể chuyện hay.
- Yêu cầu HS về nhà tiếp tục hoàn chỉnh việc chuyển thể trích đoạn kịch thành câu chuyện, viết lại vào vở. Xem trước nội dung bài TLV tr.95, SGK (*Luyện tập trao đổi ý kiến với người thân*).